

Marek Axentowicz

Seminarium konserwatorskie sekcji "Technika - Kulturze"

Ochrona Zabytków 42/1 (164), 99-100

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Uczestnicy spotkania w Łęczycy

o uzyskanie poparcia dla dalszego prowadzenia robót w kolegiacie tumskiej. Postanowiono działać w dwóch niezależnych kierunkach: dotrzeć z odpowiednio uzasadnionymi petycjami do ministra kultury i sztuki poprzez posła z okręgu Łęczycy, A. Giezka oraz zainicjować powstanie w Łęczycy

społecznego funduszu ratowania zabytków.

Należy dodać, że delegacja organizatorów imprezy została przyjęta przez wicewojewodę płockiego, Leszka Majewskiego, któremu przedstawiła wnioski ze spotkania w ratuszu łęczyckim. W połowie maja 1988 r., nadeszła pi-

semna odpowiedź od ministra kultury i sztuki zapowiadająca kontynuację robót konserwatorskich przy romańskiej kolegiacie w Tumie pod Łęczycą.

Bolesław Solarski

POLSKO-ANGIELSKA WSPÓLPRACA

W roku 1987 Przedsiębiorstwo Państwowe Pracownie Konserwacji Zabytków i Uniwersytet w Yorku – Institute of Advanced Architectural Studies podpisały umowę o współpracy w dziedzinie kształcenia konserwatorów architektury, wymiany informacji, wydawnictw, programów badawczych itp. Uroczyste podpisanie umowy zakończył polski wieczór zorganizowany w King's Manor – historycznej siedzibie Instytutu w Yorku. Poza wykładem *Współczesne problemy konserwatorskie w Polsce* odbył się pokaz wideo, na którym zaprezentowano film *Restytucja* obrazujący prace związane z Zamkiem Królewskim w Warszawie. Uroczysty obiad wydany przez Instytut dla uczestników wieczoru miał nie tylko polski jadłospis, lecz był okazją do nieformalnej, a przyjaznej wymiany poglądów. Jednym z elementów wspólnego pro-

gramu jest wymiana grup studyjnych, którą zainicjowała strona brytyjska, 25-osobowa grupa specjalistów nie tylko z Wielkiej Brytanii, lecz także z USA i Australii, w dniach 4–16 czerwca 1987 r. zwiedziła autokarem Polskę. Trasa wiodła z Warszawy przez Chęciny do Krakowa, następnie przez Częstochowę do Torunia, stąd przez Malbork i Żuławy do Gdańska i zakończyła się w Warszawie. Po drodze zwiedzano zabytki znajdujące się przy trasie. Gośćmi opiekowały się oddziały PP PKZ. Program przewidywał także zapoznanie się z pracowniami konserwatorskimi, dyskusje z zespołami projektantów i badaczy architektury. Zarówno dobór zwiedzanych zabytków, jak i sposób prezentowania problematyki konserwatorskiej miały na celu ukazanie sposobów prowadzenia badań, analizy funkcji zabytku, przed-

stawienie dyskusyjnych rozwiązań. Dyskusje były otwarte, a na stawiane pytania udzielano wyczerpujących odpowiedzi i wyjaśnień.

Przy czym organizatorzy nie przedstawiali polskich dokonań w różowym świetle.

Działalność konserwatorska w egzotycznym, a to z racji wielkich powojennych odbudów zabytków kraju, jakim jest Polska, została przedstawiona za granicą profesjonalistom ze wszystkimi uwarunkowaniami (także współczesnymi).

We wrześniu 1989 r. na zasadzie wymiany ekipa polskich konserwatorów architektury zwiedzi środkową i południową Anglię.

Lech Krzyżanowski

SEMINARIUM KONSERWATORSKIE SEKCJI „TECHNIKA – KULTURZE”

Ośrodek Doskonalenia Kadr w Warszawie oraz Sekcja Naukowo-Techniczna „Technika – Kulturze” Oddziału Warszawskiego zorganizowała kolejne seminarium poświęcone teorii i praktyce stosowania tworzyw sztucznych w kon-

serwacji zabytków. Seminarium odbyło się w dniach 18–20 maja 1988 r. w Domu Technika w Warszawie (zajęcia teoretyczne) i w Milanówku (zajęcia praktyczne).

W czasie trwania seminarium (uczestników podzielono na dwie grupy tematyczne) ogłoszono następujące referaty: dr Jerzy Ciabach (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) – *Stawienie się tworzyw sztucznych w świe-*

tle badań konserwatorskich; dr hab. inż. Zbigniew Brzozowski (Politechnika Warszawska) – *Możliwości stosowania tworzyw sztucznych w konserwacji zabytków*; inż. Alberto Bezzola (Firma Ciba-Geigy, Szwajcaria) – *Wykonywanie replik z tworzyw sztucznych*; dr inż. Wiesław Słowik (Politechnika Warszawska) – *Potrzeby konserwatorskie Milanówka*; mgr Milada Śliżyńska (Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie) – *Piękno i szpetota Milanówka*; mgr Feliks Ptaszyński (Urząd Stołeczny m.st. Warszawy) – *Rewaloryzacja podwarszawskich miast-ogrodów*; mgr inż. Ryszard Rogala (Politechnika Warszawska) – *Z pierwszych doświadczeń społecznego konserwatora zabytków Milanówka*; mgr Wawrzyniec Kopczyński (Urząd Wojewódzki w Lesznie) – *Sprawność połączonych działów konserwatorskich na przykładzie odbudowy zamku w Rydzynie*.

Po wygłoszeniu referatów w Domu Technika w Warszawie uczestnicy seminarium przewiezieni zostali do Milanówka. Milanówek położony jest wśród lasów. Ukształtowany został w latach dwudziestych XX w. Jego rdzeń historyczny – zespół urbanistyczno-krajobrazowy (ok. 350 obiektów objętych ochroną konserwatorską – wille, dworki, rezydencje i ok. 100 dębów – pomników przyrody) wpisany jest do rejestru zabytków Miasta Stołecznego Warszawy (nr 1319-A).

Unikatowy charakter miasta zagrożony jest przez źle prowadzoną działalność inwestycyjną, pretensjonalną i brzydka nową zabudowę – rażąca szczególnie na tle dzieł architektonicznych twórców tej miary co Syrkusowie, O. Sosnowski, B. Pniowski, Cz. Przybylski. Do groźnych zjawisk należą ponadto: niszczenie drzewostanu w wyniku zagęszczania zabudowy, niszczenie zabytkowych budynków oraz zlokalizowanie ok. 600 prywatnych warsztatów produkcyjnych. Warsztaty te (mechaniczne i chemiczne) wybudowane w sposób półlegalny, bez wodociągu i kanalizacji, spowodowały zatrucie środowiska. Gęsta sieć bezodpływowych szamb doprowadziła do zatrucia lokalnych ujęć wodnych groźną florą bakteryjną z rakotwórczymi azotynami.

Degradacja estetyczna i ekologiczna miasta była przedmiotem dyskusji podczas trwania seminarium. Uczestnicy

zapoznali się ze stanem zabytkowego zespołu krajobrazowo-urbanistycznego Milanówka i zwiedzili muzeum rzeźby Jana Szczepkowskiego (twórcy pomników m. in. Bogusławskiego i Moniuszki stojących przed Teatrem Wielkim w Warszawie, dekoracji Sejmu i gmachu Banku Gospodarstwa Krajowego, repliki pomnika Mickiewicza stojącej na Krakowskim Przedmieściu itd). W tej części spotkania uczestniczyła Krystyna Marszałek-Młyńczyk – wiceminister kultury i sztuki, która wręczyła H. Mickiewiczowi, M. Axentowiczowi, R. Rein-schidтови i R. Rogali odznaki „Za Opiekę nad Zabytkami”. Seminarium zakończyło się podjęciem decyzji o organizowaniu następnych spotkań konserwatorskich oraz następujących wniosków dotyczących rewaloryzacji Milanówka:

- 1) zobowiązano Zarząd Sekcji „Technika – Kulturze” do zwrócenia się do dr inż. A. Kopcja w sprawie objęcia przez SIMP patronatu nad rewaloryzacją Milanówka,
- 2) w ramach rewaloryzacji należy:
  - uświadomić władzom miasta i radnym stopień zagrożeń i konieczność współdziałania przy ich likwidacji,
  - rozbudować sieć wodno-kanalizacyjną i dróg, ale chroniąc drzewostan i zabytkową zabudowę,
  - realizować plan przestrzennego zagospodarowania miasta,
  - zweryfikować istniejące warsztaty produkcyjne pod kątem ich szkodliwości dla środowiska, przenosząc najbardziej uciążliwe do wydzielonej przemysłowej (południowo-wschodniej) części miasta stosując odpowiednio art. 68 i art. 70 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz przepisy prawa budowlanego art. 3, art. 13 do art. 17 oraz art. 43 i art. 46,
  - poprawić efektywność działania służb architektoniczno-urbanistycznych miasta, których nieudolność doprowadziła do obecnego stanu zespołu krajobrazowo-urbanistycznego Milanówka,
  - przyspieszyć remont obiektów zabytkowych administrowanych przez miasto,
  - udzielić pomocy przy wykupie przez instytucje państwowe i wyższej użyteczności szczególnie cennych i zaniedbanych obiektów zabytkowych,
  - opracować program ochrony środowiska zgodnie z postanowieniami ust. 2 art. 90 ustawy z dn. 31 stycznia

1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska,

- zapewnić skuteczną kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska oraz przepisów prawa wodnego na obszarze Milanówka zgodnie z postanowieniami art. 91 wspomnianej ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r.,
  - stosować konsekwentnie i bez wyjątków kary za niszczenie szaty roślinnej i ścinanie drzew bez zezwolenia,
  - zobowiązać naczelnika miasta do niewydawania zezwoleń na budowę i rozbudowę zakładów produkcyjnych w obrębie zabytkowego zespołu krajobrazowo-urbanistycznego,
  - opracować wytyczne konserwatorskie dla zespołu krajoznawczo-urbanistycznego Milanówka (które powinny być zatwierdzone przez Miejską Radę Narodową),
  - przestrzegać obowiązku uzgadniania planu przestrzennego zagospodarowania miasta z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
  - przestrzegać obowiązku zachowywania pasów ochronnych wokół cmentarza i warsztatów produkcyjnych,
  - w wypadku podejmowania większych lub znaczących w skali miasta przedsięwzięć architektonicznych rozwiązywać je w drodze konkursów lub seminariów SARP, a nie przez zlecenie poszczególnym pracownikom architektonicznym,
  - zadbać o małą architekturę Milanówka,
  - intensywnie rozwijać budownictwo mieszkaniowe wzdłuż ulicy Królewskiej,
  - stworzyć ochronny pas leśny na zachód od ul. Wojska Polskiego chroniący Milanówek przed trującymi emisjami z rejonu Grodzisk – Józefów i stanowiący kolejny fragment leśnego półpierścienia ochrony Warszawy.
- Wnioski te postanowiono przekazać prezydentowi m. st. Warszawy i służbom konserwacji zabytków, przyrody i leśnictwa, przewodniczącemu ZG SIMP, przewodniczącemu Miejskiej Rady Narodowej w Milanówku, naczelnikowi miasta Milanówka, Radzie Warszawskiej PRON, Ministerstwu Kultury i Sztuki oraz zarządowi stołecznemu Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, Biuru Projektów Rozbudowy Warszawy i Lidze Ochrony Przyrody.

Marek Axentowicz

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA KONSERWATORÓW ZABYTKÓW – RYDZYNA '88

Co najmniej z dwóch przyczyn obrady prowadzone w dniach 5–8 czerwca 1988 r. w Rydzynie miały charakter wyjątkowy.

Pierwsza – najważniejsza – to przedstawienie dokumentu *Ocena stanu ochrony dóbr kultury – program działań do 2000 roku* poprzedzone referatem mgra Tadeusza Zielniewicza, generalnego konserwatora zabytków (tym tradycyjnym tytułem określa go służba konserwatorska, choć w schemacie Ministerstwa Kultury i Sztuki nazwa ta zanikła na rzecz dyrektora departa-

mentu ochrony dóbr kultury, muzeów i plastyki). Niemal 100-osobowe gremium wojewódzkich konserwatorów zabytków, kierowników bądź przedstawicieli biur dokumentacji zabytków, wojewódzkich ośrodków archeologicznych, Ośrodka Dokumentacji Zabytków z należytą uwagą wysłuchało referatu, przedstawiło 19-stronnicowy dokument i 10-stronnicowy załącznik określający harmonogram realizacji ważniejszych zadań (głównie do 1990 r.). Czytelnicy mogą zapoznać się z treścią programu, który publikujemy jako artykuł w ni-

niejszym numerze. Moja nota ma charakter komentarza.

Po roku 1971, gdy ukazał się ostatni plan działania ówczesnego Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków (powielany, lecz rozestany do wszystkich wojewódzkich konserwatorów zabytków), jawność działań programowych powoli zanikała. Zjazdy konserwatorskie miały charakter przeważnie administracyjny, polegający w dużej mierze na odpytywaniu, co i jak się robi (jakby nie wystarczyły sprawozdania), dyskusja miała charakter dostosowany do trybu